

PEDAGOGIK IMIDJ VA PEDAGOGIK MULOQOT

Nuraliyeva Dilshoda Yo'lchiboy qizi

*O'zbekiston Respublikasi Namangan viloyati University of Business and Science
Ijtimoiy-gumanitar fanlar fakulteti Pedagogika va Psixologiya kafedrasi
o'qituvchisi.*

nuraliyeva0097@gmail.com

+998906930097

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogning kiyinishma'daniyati so'zlashish madaniyati. O'qituvchilar tegishli tayyorgarlikka ega va pedagogik faoliyat bilan professional shug'ullanadigan odamlar va deyarli barcha odamlar ushbu faoliyat bilan professional bo'lmagan holda shug'ullanadilar. O'qituvchilik bu inson uchun hayotning mazmuni bo'lishi kerak bo'lgan kasb ekanligi. Pedagog ta'lim berish jarayonida nafatqat tashqi tomondan balki nutqi tomondan ham o'ziga jalb qila olishi kerak ekanligi haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Pedagogik imidj, muoqot, nutq, kiyinish, odat, axloq, madaniyat, professionallik, o'qituvchi, og'zaki nutq.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ОБРАЗ И ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КОММУНИКАЦИЯ

Аннотация: В данной статье дрессировка педагога культура речи культура. Педагоги-это люди, имеющие соответствующую подготовку и профессионально занимающиеся педагогической деятельностью, причем практически все люди занимаются этой деятельностью непрофессионально. Что учитель-это профессия, которая должна быть смыслом жизни для человека. Педагог говорит о том, что в процессе воспитания ненависть должна привлекать не только внешне, но и со стороны своей речи.

Ключевые слова: педагогический образ, общение, речь, одежда, привычка, мораль, культура, профессионализм, учитель, устная речь.

PEDAGOGICAL IMAGE AND PEDAGOGICAL COMMUNICATION

Annotation: In this article, the educator's dress, the culture of speech. Teachers have the appropriate training and people who are professionally engaged in pedagogical activities, and almost all people are professionally engaged in this activity. Teaching is the fact that it is a profession that should be the meaning of life for a person. In the process of teaching an educator, it is said that nafatqat should be able to attract from the outside, but also from the side of his speech.

Keywords: pedagogical image, speech, dress, habit, morality, culture, professionalism, teacher, oral speech.

KIRISH

Har bir inson hayoti davomida ko'p marta talaba, o'quvchi va o'qituvchi, o'qituvchi (o'qituvchi, murabbiy, o'qituvchi va boshqalar) roliga bo'ladi. O'qituvchi kasbi insoniyat tarixidagi eng qadimiy va sharaflil kasblardan biridir. Biroq, uning paydo bo'lishining aniq vaqtini aniqlash mumkin emas. Katta tarixiy davrda tarbiya keksa avlodning yosh avlod bilan tabiiy hayotiy munosabatlari davomida professional o'qitilgan mutaxassislarisiz amalga oshirildi. O'qituvchilar tegishli tayyorgarlikka ega va pedagogik faoliyat bilan professional shug'ullanadigan odamlar deb ataladi. O'qituvchilar pedagogik faoliyat bilan professional ravishda shug'ullanadilar va deyarli barcha odamlar ushbu faoliyat bilan professional bo'lmagan holda shug'ullanadilar. O'qituvchiga qo'yiladigan talablar nafaqat katta ahamiyatga ega, balki pedagogik faoliyatning noyob o'ziga xosligi bilan ham belgilanadi. O'qituvchi-bu alohida kasb. Bu har doim ko'rinadigan odamlar, ularning yonida o'quvchilar, hamkasblar, ota-onalar bor. Ushbu mavzu bo'yicha turli xil materiallarni uzoq vaqt o'rganish va tahlil qilish, shuningdek, o'z kuzatuvlaridan so'ng, men ushbu mavzu bo'yicha o'z qarashlarim va fikrlarimni ifoda etishga qaror qildim.

O'qituvchi bu uning uchun hayotning mazmuni bo'lishi kerak bo'lgan kasb. Bu qaysidir ma'noda xizmatdir va u bu vazifani fidokorona bajarishi kerak. Zamonaviy dunyoda o'qitish, ehtimol xayriya. Uning asosiy maqsadi talabga ega bo'lishdir. O'qituvchining ishi o'rganish, jamiyat esa unga munosib yashash vositasini berishdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

O'qituvchining imidji mavzusi bugungi kunda ilmiy adabiyotlarda faol muhokama qilinmoqda, ushbu kontseptsiyaga turli xil ta'riflar berilgan, ammo hamma ijobiy shakllangan imidj muvaffaqiyatli pedagogik faoliyatning asosiy omillaridan biri u insonning fe'l-atvori va individualligining ajralmas qismiga aylanadi, unga boshqa odamlarning munosabatini shakllantiradi. Boshqalar tomonidan qanday qabul qilinishi ko'p jihatdan odamning imidjiga bog'liq. O'qituvchining tashqi ko'rinishiga umuman e'tibor bermaydigan odam deyarli yo'q. Chiroyli kiyimlar va chiroyli och turmagi, albatta, O'qituvchining imidji uning kasbiy

faoliyatida muhim rol o'ynaydigan tashqi va ichki xususiyatlardir. O'qituvchi jozibali ko'rinishga, yaxshi ta'mga, shaxsiy jozibaga ega bo'lishi kerak. Birinchi taassurot asosida o'qituvchini idrok etishning dastlabki va ancha barqaror stereotipi shakllanadi, bu pedagogik ta'sir va bolalarga ta'sir ko'rsatishda katta rol o'ynaydi. Ma'naviyat, axloq jozibali professional imidjni yaratishning muhim shartlari sifatida ajralib turadi va uning asosi biznes va etakchilik fazilatlarini, nizolarni hal qilish, sheriklik, aloqa qobiliyatlarini o'rnatish, ishontirish, moslashuvchanlik, nekbinlik, xayrixohlik deb hisoblanadi. Kasbiy imidjning o'ziga xos xususiyatlari-bu tashkilot va xodimlarning manfaatlarini uyg'unlashtirish, printsipial, odamlarning ehtiyojlari va ehtiyojlariga e'tiborli bo'lish, benuqson, munosib, ishonchli, halol, olijanob, intizomli va boshqalar. Professor A. Y. Panasyuk tomonidan taklif etilgan tuzilishga ko'ra, shaxsiy imidj uni shakllantiruvchi omillar nuqtai nazaridan quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

odat (lat. Odat-tashqi ko'rinish) - kiyim, soch turmagi, poyabzal, aksessuarlar, bo'yanish, parfyumeriya, siluet.

Kinetik-yurish, imo-ishoralar, yuz ifodalari (yuz ifodasi, tabassum, qarashning yo'nalishi va davomiyligi).

Nutq-og'zaki va yozma nutq madaniyati, savodxonlik, uslub, qo'l yozuvi, atrof-muhit-inson tomonidan yaratilgan yashash muhiti (kvartiraning ichki qismi, ofis dizayni, ish stolidagi tartib va boshqalar). moddiylashtirilgan-uning ishining inson tomonidan yaratilgan mahsulotlari Tasvirning dastlabki uchta tarkibiy qismi shaxsiy muloqotda o'qiladi, oxirgi ikkitasi sirtdan odam haqida ma'lumot olib yurishi mumkin. Integratsiyalashgan holda, ular shaxsning shaxs (shaxsiy imidj) va professional (professional imidj) sifatida g'oyasini shakllantiradi. Ideal variant-bu ikkala fikr ham ijobiy bo'lsa: "va odam yaxshi, va u ajoyib tarzda o'rgatadi!"

Bundan tashqari, eng yangi texnologiyalar asrida ko'plab o'qituvchilar yangi talabalarni jalb qilish uchun o'zlarining imidjlarini ijtimoiy tarmoqlarda rivojlantirishga harakat qilmoqdalar. Rasmga haddan tashqari e'tibor qaratish, professionallikka zarar etkazish, darsga puxta tayyorgarlik, shuningdek, darslarning sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tasvir faqat ijtimoiy tarmoqlarda nima haqida gapirayotgani bo'lmasligi kerak. Ideal o'qituvchi bolaning

rivojlanish jarayoni, uning natijalari bilan qiziqadi, uning muvaffaqiyatlaridan hayratda qoladi va quvonadi, bola esa o'qituvchiga qiziqishini his qiladi, O'qituvchi ularning har biriga hayotning muayyan holatlari – ota-onalar, moddiy ta'minot, intellektual qobiliyatlar, hamdardlik yoki etakchilikka moyillik hamroh bo'lishini bilishi kerak. Ideal o'qituvchi bolaning xususiyatlarini hisobga olgan holda rivojlanish yo'nalishini belgilaydi. U bolani uzoq va qiyin, ammo ijodiy hayotga tayyorlaydi. Ideal o'qituvchi bu o'z talabasini shaxs ekanligi, u jamiyatning to'laqonli a'zosi ekanligi, u yoki bu narsaga bo'lgan qarashlari bo'linib, to'g'ri qabul qilinishi, o'z fikri va bu fikrga haqli ekanligi haqida ilhomlantirishi mumkin.

Pedagogikada muloqot o'qituvchi va O'quvchilar jamoasining o'zararo ta'sir malakasi, usuli va tizimini anglatib uning mohiyati, o'zaro axborot almashishida, ta'lim va tarbiyaviy ta'sir o'tkazishida, o'zaro bir-birlarini tushunishga erishishlarida namoyon bo'ladi hamda quyidagi xususiyatlarga ega;

- muloqot o'qituvchining pedagogik faoliyatida eng muhim kasbiy qurol hisoblanadi;

- muloqot jarayonida uning maqsadga muvofiq amalga oshirishni ta'minlash uchun ijtimoiy nazorat va ijtimoiy qonuniyatlar muhim ahamiyatga ega Muloqot-qobiliyati

- o'qituvchi va o'quvchi munosabatlarining eng muhim tarkibiy qismi muloqot sanalib, motivatsiyada motiv qanday ahamiyat kasb etsa, u ham xuddi shunday muhim rol o'ynaydi;

- pedagogikada muloqot - o'qituvchining o'quvchilarga ta'sir o'tkazish asosida o'zaro munosabatini faol tashkil qilishi, muayyan bir maqsadni dastur asosida amalga oshirishning rejalashtirilgan funksiyasini bajarishidir;

- muloqot - hamkorlik faoliyatining ehtiyojidan vujudga kelib chiqadi va shaxslararo munosabat rivojlanishining ko'p qirrali jarayoni hisoblanadi;

- noto'g'ri pedagogik muloqotdan o'quvchilarda qo'rquv, o'z kuchiga ishonchsizlik paydo bo'ladi, ularning diqqat-e'tibori, ishchanlik harakati susayadi, nutq dinamikasi buziladi, mustaqil va erkin fikrlash qobiliyati pasayadi.

Pedagogik muloqot - bu o'qituvchining o'quvchilar bilan darsda va darsdan tashqari faoliyatda o'zi uchun bo'lgan psixologik muhitni vujudga keltirib. ijobiv

ruhiy iqlimni varatishi uchun imkonivat beruvchi kasbiy munosabatidir.

A.S.Makarenkoning fikricha, o'qituvchi muloqoti hurmat va talabchanlikka asoslangan munosabat shaklida bo'lishi lozim. V.D.Suxomlinskiy o'qituvchining "... maktab hovlisida gapirgan har bir so'zi puxta o'ylangan, aql va mulohazalarga boy, ma'lum birtarbiyaviy maqsadga qaratilgan bo'lishi kerak" deb ta'kidlaydi. O'qituvchining har bir so'zi olimning fikricha, nafaqat o'quvchi qulog'iga aytiladi, balki uning qalbiga ham qaratilgan bo'lishi shart. Umuman ilg'or o'qituvchilarning fikricha, ta'lim va tarbiya faqat o'qituvchi va o'quvchining o'zaro hamkorlik pozitsiyasi asosidagi muloqot jarayonida quriladi.

Pedagogik muloqot tuzilishi jihatidan o'qituvchi ijodkorligining noyob namunasidir. Pedagog olimlar o'qituvchining o'quvchilar bilan muloqotiga ko'plab tavsiflarni ilmiy asarlarida bayon etsalarda, muloqot avvalo, o'qituvchining shaxsiy psixologik xususiyati sifatida namoyon bo'ladi. Olimlar esa, muloqot uchun o'qituvchiga yo'nalish beradi xolos.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Jumladan, rus pedagogi V.A.Kan-Kalikning fikricha, o'qituvchining pedagogik muloqoti tuzilishi quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

1. Prognostik bosqich (modellashtirish): O'qituvchi tomonidan sinf jamoasi bilan bo'lajak muloqotni modellashtirish.
2. Kommunikativ aloqa: O'quvchi bilan dastlabki o'zaro tanishuv jarayonida bevosita muloqotni tashkil etishga erishish.
3. Pedagogik jarayon: O'qituvchining xatti-harakati, pedagogik mahorati bevosita muloqotni boshqarishga qaratilgan bo'lishi kerak.
4. Natijalar tahlili: Amalga oshirilgan muloqotni tahlil etish, yutuq va kamchiliklarni xolisona baholab kelgusi faoliyat uchun modellashtirish.

O'qituvchi-bu doimiy ravishda odamlar jamiyatida bo'lgan odam. Shu bilan birga, u darslarni shaxsan yoki internetda o'tkazadimi, muhim emas: u yoki bu tarzda, ushbu kasbning butun mohiyati talabalar bilan ham, ularning ota-onalari bilan ham dialog yaratish qobiliyatiga bog'liq. Mavzuga qiziqish, murakkabni oddiy tilda tushuntirish-bularning barchasi shaxsiy joziba va odamlar bilan doimo aloqada bo'lishga tayyorlikni talab qiladi. O'qituvchi nutqining kommunikativ sifatlariga

qo'yiladigan talablar, avvalambor, uning pedagogik vazifalari bilan bog'liq. O'qituvchi nutqining asosiy vazifalaridan biri bilimlarni to'laqonli taqdim etishni (o'tkazishni) ta'minlashdir. Ma'lumki, o'qituvchi nutqining kommunikativ xususiyatlari bilan o'quvchilar tomonidan bilimlarni idrok etish va yodlash muvaffaqiyati o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjud. O'qituvchining nutqi bu idrokni ochiq, qiziqarli tarzda olib borishi yoki aksincha, qiyinlashtirishi mumkin.

O'z nutqining ma'lumotlarini ob'ektiv baholagandan so'ng, aniqlangan kamchiliklarni, nutqning zaif tomonlarini tuzatish uchun muntazam mashqlarni boshlash kerak (nafas olishni mashq qilish, diksiyani mashq qilish, temp, ovoz kordlarini mustahkamlash). Axir, o'qituvchining ovozi yorqin, jarangdor, tiniq, diqqatni jalb qilishi kerak. O'qituvchining yaxshi nutqi o'quvchilarda tinglash ishtiyoqini uyg'otadi, tarbiyaviy muammolarni hal qilishga yordam beradi. V. A. Suxomlinskiy o'qituvchi uchun kommunistik xulq-atvorning o'ziga xos kodeksini ishlab chiqdi. "Taniqli ustoz o'qituvchining so'zi qo'pol, haqoratli bo'lmasligi, unda yolg'on, xurofot bo'lmasligi kerak", deb hisoblardi. O'qituvchining pedagogik madaniyati darajasi, V. A. Suxomlinskiyning fikricha, uning nutqiy bilim darajasi bilan belgilanadi. So'z insonning eng kuchli aloqa vositalaridan biridir. Og'zaki nutq zamonaviy o'qituvchining kasbiy mahoratining nihoyatda muhim elementi bo'lib, nafaqat ta'lim muammolarini hal qilishga xizmat qiladi balki o'quvchilar bilan fikr almashish va darsning tushunarli bo'lishini ham ta'minlaydi. Ifodali nutq madaniyatning haqiqiy ifodasidir, u o'qituvchiga jamoaviy estetik tajriba muhitini yaratishga yordam beradi. Eshitish taassurotlari, ma'lumki, ko'pincha eng samarali usullardan bo'lib, o'quvchilarning qalbiga, ongiga va harakatlariga kuchli ta'sir qiladi. Og'zaki nutq darsni, ifodali, mohirona taqdim etishni osonlashtiradi.

O'qituvchi bir xil ma'ruzachi, shuning uchun uning nutqi bajarishi kerak bo'lgan masalaning muvaffaqiyatga erishish faoliyati uchun muhim bosqichidir. Bu vazifani bajarishda nutq texnikasi notiqlikning muhim jihati va ritorikaning maxsus bo'limi sifatida katta yordam berishi mumkin. Uning asosiy maqsadi - har bir insonni o'z ovozi o'z fazilatlarini va imkoniyatlarini namoyon qilishga va darsni mazmunli o'zlashtirishga o'rgatishdir. O'qituvchi kasbida nutq san'ati bilimlarni to'laqonli taqdim etish, o'quvchilar bilan munosabatlarning samaradorligi va o'quv

faoliyatining samaradorligi bog'liq bo'lgan asosiy qobiliyatlardan biridir. Bu o'qituvchining nutq texnikasini shakllantirish muammosini dolzarblashtiradi.

XULOSA

Yangi materialni taqdim etishda o'qituvchi nutqining pedagogik vazifasi nafaqat maktab o'quvchilariga bilimlarni o'tkazishga, balki ularning ushbu bilimlarga hissiy va qadriyatli munosabatini shakllantirishga hissa qo'shish, ularni o'z xatti-harakatlarida rahbarlik qilish zarurati, e'tiqodlarning asosi hamdir. Agar uning nutqi nafaqat ma'lumot beruvchi, balki o'quvchilarning ongi, his-tuyg'ulariga ta'sir etsa, ularni fikrlash va harakat qilishga undasa, o'qituvchi bu muammoni hal qiladi.

Afsuski, tajribasiz o'qituvchining nutqi ko'pincha quruq, monoton, ifodasiz bo'ladi. Unda mantiqiy markazlar atrofida so'zlarning aniq guruhlanishi yo'q. Mazmun mantig'idan emas, balki nafasni to'g'ri taqsimlay olmaslik, iboraning alohida qismlari o'rtasida intonatsion bog'lanishning yo'qligi tufayli yuzaga kelgan beixtiyor pauzalar og'zaki hikoyaning mohiyatini idrok etishga xalaqit beradi.

Yuqoridagilar bilan bog'liq holda, shuni ta'kidlash kerakki, biz darslarimiz sifati, kayfiyatimiz, professionalligimiz va boshqalar haqida qayg'urmagunimizcha, hech narsa munosib baholanmaydi. Va shuning uchun ta'lim muhitidagi har qanday muhim o'zgarish sodir bo'layotgan voqealar uchun javobgarlikni qabul qilishdan boshlanadi va aynan shu erda har qanday o'qituvchining dolzarbligi yotadi. Xulosa qilib shuni ta'kidlashni istardimki, "ideal o'qituvchi" kabi aniq tushuncha yo'q. Axir, mukammallikning chegarasi yo'q va faqat biz, o'qituvchilar, kechagi xatolarni hisobga olgan holda, bugun va ertaga qanday bo'lishni xohlayotganimizga bog'liq. Eng muhimi, o'zingizni yo'qotmaslik, ehtiyotkor bo'lish va agar kerak bo'lsa, talabalarga ham, hamkasblaringizga ham yordam qo'lini berishdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI (REFERENCES)

1. Odilxanovich S. Q. et MAKTABGACHA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – T. 5. – №. 1. – C. 395-400 (Odilxanovich S. Q. et al. MAKTABGACHA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – Vol. 5. – No. 1. - pp. 395-400..)
2. Одилханович Ш. Қ. и др. ОИЛАДА БОЛАЛАРНИ ТАРБИЯЛАШДА ЎЗБЕК ХАЛҚ ПЕДАГОГИКАСИ МАНБААЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ //Таълим ва Ривожланиш Таҳлили онлайн илмий журнали. – 2021. – Т. 1. – №. 5. – С. 28-32. (Odilkhanovich Sh. K.

- et al. raising children in families with disabilities // Issues of upbringing and development of children with disabilities in online magazines. – 2021. – Vol. 1. – No. 5. - pp. 28-32.)
3. Бердяев Н.А. Опыт философии одиночества и общения. -М.: Педагогика.1993. -226 с. (Berdyayev N.A. the experience of the philosophy of loneliness and community. - М.: Pedagogika. 1993. -226 P.)
4. Доклад Европейского регионального бюро ВОЗ (Будапешт, Венгрия, 11.09.2017) – //Электронный ресурс / Режим доступа: hartlg@who.int. (дата обращения (Report of the WHO Regional Office for Europe (Budapest, Hungary, 11.09.2017) - / / Electronic resource / Access mode: hartlg@who.int . (date of request)
5. V.Karimova. Pedagogika.Psixologiya. Ma'ruzalar matni. Toshkent, 2008 yil. .(V. Karimov. Pedagogica.Psychology. Ma'ruzalar textni. Tashkent, 2008).
6. B.Ziyomukhammadov. Pedagogika. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2006 yil.A.Abduaxadov. Pedagogik mahorat asoslari. Ma'ruzalar matni. Toshkent, 2009 yil (B. Ziyomukhammadov. Pedagogica. O'Quinn. Tashkent, 2006.A. Abduaxadov. Pedagogik mahorat asoslari. Ma'ruzalar textni. Tashkent, 2009)